

Hermann Hesse

Stará písnička

V životě průměrného člověka našich časů je slavení několika obecných velkých svátků vlastně jediným přiznáním se k nějakým ideálům. Nový rok oslaví tím, že pokývá hlavou a sentimentálně si povzdechne nad pomíjivostí života a rychlým během času, Velikonoce a Letnice slaví jako svátky jara a obnovy, Dušičky spojí s návštěvou hřbitova. A Vánoce slaví tak, že si dopřeje den či dva volna, ženě koupí nové šaty a dětem pár hraček. Některý projeví dokonce prchavou, rezignovanou radost nad jásosem drobotiny, pozoruje trpytící se stromeček s tak trochu bolestínskou vzpomínkou na vlastní dětství a při pohledu na své obdarované a radující se děti si říká: Jen se těšte, užijte si, brzy vám všechnu tu radost i tu nevinnost život vezme.

On se nezeptá: A proč vlastně? Proč se mi to zdá tak samozřejmé, že „život“ je nějaká zlá moc, která nás vede z krajiny dětství do viny, zklamání a nemilované práce? Proč by měla radost a nevinnost nutně padnout za oběť „životu“?

A v den, kdy se vskutku takto zeptá, přestává být průměrným člověkem a udělal první krok k novému životu. A půjde-li dále touto cestou, bude pro něj napříště každý den jeho života cennější, plnější a důležitější, než mu byly dříve všechny ty svátky s jejich pomíjivým trpytem a trochou toho jen zpola vážného rozjímání. Pochopí, že to nebyl „život“, co mu bralo nevinnost, radost a ideály a že je nesprávné a směšné život z toho obviňovat. Byl to on sám, kdo se obelhával.

Není totiž žádná „nutnost“ a žádný „neúprosný běh času“, který by jedince mohl přinutit dát přednost materiálním hodnotám před duchovními, pomíjivému před nepomíjivým. Kdo učinil tuto rozhodující volbu, nemůže za to činit odpovědným nikoho než sebe.

„Ale co,“ namítnete, „naše doba taky není zrovna ideální a my ji nezměníme, a sebe taky ne.“

Ano, a to je právě ta stará fráze, kterou papouškuje jeden po druhém a každý si myslí, že jí musí věřit. Naše doba prý není ideální! A pročpak asi není? Protože vydělávání peněz je okázalejší, bezohlednější a nechutnější než dřív?

Je otázka, jak bude jednou někdo posuzovat naši dobu. Jsem přesvědčen, že se nebude říkat: to byla doba, kdy zdražovalo uhlí, doba, kdy byl vynalezen stiskací knoflík a koupací vana s umělými vlnami, doba posledních dostavníků a prvních tramvají. Já věřím, že se spíš bude říkat: to byla doba mnohých básníků, doba mnohých a mocných náboženských pohnutí. Všechno to, co vám dnes připadá jen jako příjemné trávení času a luxus, a co dokonce mnozí z vás pokládají za hloupost a poblouznění, to přežije a bude existovat a to bude mít hodnotu a cenu, zatímco váš zahořklý, smrtelně vážný boj o paklík peněz bude dávno, dávno zapomenut.

Neznáte Vánoce jako svátky lásky? Svátky radosti? Neuznáváte tedy lásku a radost jako nejvyšší mocnosti, jejichž zvláštní, posvátné, dokonce státem chráněné sváteční dny slavíte? Ale jak je tomu tedy potom u nás s láskou a radostí? Kvůli tomu, abyste měli pár dnů nebo nejvýš týdnů v roce trochu radosti, trávíte tři čtvrtiny svého života v prachu a potu neradostné práce, která nešlechtí, ale ubíjí. A když už jste z toho unavení a zatoužíte po světle a radosti, většina z vás ji nehledá v sobě, nýbrž musí si ji kupovat – v divadle, tingtanglu, v hospodě. A jak je to s láskou? Muž, který věnuje deset až dvanáct hodin vydělávání peněz, dvě až čtyři hodiny hospodě nebo jinému potěšení, má pro ženu a děti, bratry a sestry už jen okamžiky.

To je to pozoruhodné, ale přitom jednoduché tajemství životní moudrosti všech věků, že i sebemenší nezištné oddání se, každá účast, každá láska nás obohacuje, zatímco každé úsilí po vlastnění a moci nám bere síly a ochuzuje nás. To věděli a učili Indové, a po nich moudří Řekové, a potom Ježíš, jehož svátek dnes slavíme, a od té doby tisíce mudrců a básníků, jejichž díla přetrvávají věky, zatímco bohatí a králové pomínou a budou zapomenuti. Můžete souhlasit s Ježíšem nebo Platónem, Schillerem nebo Spinozou, všude je to ta poslední moudrost, že co nás naplňuje blažeností, není moc, majetek, ani poznání, nýbrž jediné láska. Každá nezištnost, každé zřeknutí se něčeho z lásky, každý účinný soucit, každé sebeodevzdání vypadá sice jako ztráta, jako okradení sebe sama, ale přesto znamená obohacení a růst, je to jediná cesta, která vede vpřed a vzhůru. Je to stará písnička a já jsem jen špatný zpěvák a kazatel, ale pravdy nestárnou a jsou vždycky a všude pravdivé, ať už hlásány na poušti, v básni vyzpívány nebo vytištěny v novinách.

(1907)

Hermann Hesse, významný německý spisovatel a básník, nositel Nobelovy ceny za literaturu za rok 1946. Z knihy *Die Kunst des Müßiggangs*, Frankfurt am Main, Suhrkamp Verlag, 1973, přeložil Vladimír Šiler.